

DE KLEINE DORPELWACHTER

door IDA KELLER

D. GEERLING

NIJKERK · G. F. CALLENBACH ·

De kleine dorpelwachter

DOOR

IDA KELLER

NIJKERK — G. F. CALLENBACH

HOOFDSTUK I.

Dolende.

't Is in het laatst van October. Guur en koud jaagt de herfstwind door de bijna kale toppen der boomen en zweept de geelbruine bladeren in wilde dwarreling langs den grond. In rooden gloed is de zon ondergegaan, slechts een purperen lichtstreep achterlatende in het westen. Schemering ligt uitgespreid over het dal. Huizen en hofsteden schuilen weg in vredig duister. In woning na woning wordt licht ontstoken, gordijnen worden neergelaten, blinden dichtgedaan. Ster na ster breekt door aan den trans.

't Is stil in het dal. De bewoners hebben allen den arbeid gestaakt. In menigen haard knapt reeds een helder vuurtje, ofschoon het nog wel wat vroeg in den tijd is. Maar daarbuiten, waar een scherpe wind over de kale velden strijkt, is het koud.

De menschen hebben een goede reden, waarom zij heden hun dagtaak vroeger eindigden dan anders. 't Is Woensdag, en dan is er avondkerk.

Er is maar één kerk in het dal, een grootsch gebouw. De boogvensters zijn met tafereelen uit de Heilige Schrift beschilderd. Wanneer men van over de heuvels komt, ziet men reeds van verre den toren met zijn hooge spits en blinkende vaan. En om de kerk ligt het kerkhof, want de dooden uit het dal rusten allen in de schaduw van Gods huis. Hun graven prijken niet met eerzuilen. Bloemen en treurwilgen zijn hier vreemd. Slechts eenvoudige grijze steenen, staande en liggende, herinneren de thans levenden aan hen, die vroeger hebben geleefd. Een enkel kruis verheft zich daartusschen: — het wijst naar Boven heen en spreekt van hoop en van geloof.

Een breed pad voert tusschen de graven door naar de hoofddeur der kerk. Een ander, dat veel smaller is, leidt naar den tuin van de pastorie, vanwaar men ook de woning van den koster bereikt. Aan de oostzijde wordt het kerkhof door een breeden beukeboom over-

schaduw, aan de westzijde heeft men een vrij uitzicht over weilanden, boekweit- en korenvelden, waar de rivier tusschendoor slingert als een zilveren lint, totdat zij achter de begroeide heuvels verdwijnt. Iets verder ligt een brug over de rivier en bij die brug staat een handwijzer, die in kilometers den afstand naar de omliggende plaatsen vermeldt. Brug en handwijzer gelden als de grens tusschen het dorp H. en de op vier uur afstands gelegen stad.

Een eenzame gestalte is dezen middag het veld overgekomen recht op de brug af. Haar voeten — want het was een vrouw — waren met pantoffels geschoeid. De wind speelde door de versleten kleeren en sneed haar langs het gelaat. Huiverig haalde zij gedurig een ouden doek wat hooger om den hals. Ook moest zij met de eene hand, die ze vrij had, herhaaldelijk de haren wegstrijken, die de wind haar in de oogen joeg. Schichtig keek zij telkens om zich heen. In den eenen arm droeg zij een pakje, door den ouden omslagdoek zorgvuldig tegen de koude beschut. Zoo bereikte zij de brug en ging die over. Maar halverwege bleef zij staan en zag in het

stroomende water omlaag. Het was, als viel haar daar iets in. Doch huiverend wendde zij zich af van de rivier, met angst en schrik op het gelaat. Zij was blijkbaar gejaagd en vol onrust.

Bij den handwijzer bleef zij staan. Werktuiglijk las zij hetgeen er op stond en leunde een oogenblik met den rug tegen den paal. Toen zonk zij met een kermenden zucht op den grond en verbergde het gelaat in haar hand. In stormende vaart joegen de wolken boven haar hoofd door het luchtruim. Geen mensch was er te zien op de gansche, wijde vlakte. Zij was alleen, geheel alleen. Geruimen tijd bleef zij daar zoo zitten, het gelaat in de hand. Toen zag zij op. Met wanhoop in de groote, staalgrijze oogen staarde zij naar den steeds donkerder wordenden hemel, waaraan reeds de eerste sterren begonnen te flikkeren.

Het was nog een jeugdig gelaat, en zeer schoon. Het droeg echter duidelijk de sporen van armoede en verval. En de wind, geen acht slaande op de bittere jammerklachten, die aan haar bleeke lippen ontsnapten, speelde een ruw spel met het kastanjebruin haar, dat in weel-

derigen overvloed van onder haar kap uitgolfde.

„Wat moet ik doen? Wat moet ik doen?” herhaalde zij op wanhopenden toon. „Ik kan het niet ombrengen. Neen, dat niet! Dat nooit! Ik kan het niet voor mijn oogen zien sterven. Liever kom ik zelf van honger en koude om. Liever alles dan dat. Charlie, mijn lieveling!”

Zij sloeg den doek, dien zij om had, een weinig terug en maakte een anderen aan haar arm wat los. En nu zag zij een heel klein kindergezichtje met rozenkleurige wangetjes en blauwe oogjes, die haar aanzagen. Die aanblik sneed haar door de ziel.

„Mijn lieveling, mijn jongske, kijk mij zoo niet aan,” kreet zij met een zucht. Maar geen traan ontglipte aan haar brandend oog.

Een klein handje kroop langzaam op naar het gelaat der jonge moeder. Een lachje plooidde het lieve mondje rond. Het jongske wist van geen wind en geen koude, want, was moeder arm en ging de wind haar door alles heen, hèm dekte zij warm.

Weder staart zij peinzende voor zich heen. De schemering neemt steeds meer toe. De heuvels in de verte worden aan donkere

reuzengestalten gelijk. Maar zij let daar niet op. Steeds zit zij in dezelfde houding.

In het dal worden de lichten ontstoken. Zij ziet het wel, maar let er niet op. Doch daar begint plotseling een groot en helder licht te stralen; het stroomt door de boogvensters der kerk naarbuiten en overschijnt al de andere. De vrouw ziet het en staat op als eene, wier besluit vaststaat. De wanhoop, die haar uit de oogen lichtte, verdwijnt. Een uitdrukking van hoop verschijnt op haar gelaat.

„Als ik dat eens deed,” zegt ze half in zichzelf. „Niemand zou kunnen weten, vanwaar het kwam. En zeker zou het in goede handen geraken. Menschen, die naar de kerk gaan, zijn zoo slecht niet, dat ze het zouden verstooten. In elk geval zullen ze het niet van honger en gebrek laten omkomen ”

De gedachte is nauwelijks bij haar opgekomen, of zij heeft ze ook reeds uitgevoerd. Na een kwartier is er in den omtrek niets meer van de vrouw te zien. De vlakke ligt in duisternis gehuld. De rivier vervolgt ongestoord haar weg naar de groote zee.

HOOFDSTUK II.

De toevertrouwde schat.

't Is doodstil in de kerk. Slechts de stem van den prediker klinkt door de hooge gewelven en golft in lange, wegstervende klanken heen over de hoofden der hoorders. Hij is een eerwaardig man, die prediker, met sneeuw-witte haren en vriendelijk indrukwekkend gelaat. 't Is een treffend schouwspel, hem daar zoo te zien staan in het midden van zijn gemeente, evenals een herder tusschen zijn kudde. De dalbewoners zijn meerendeels ferme mannen en vrouwen, met door de zon verbruind gelaat en door harden arbeid vereelde handen.

De prediker heeft dezen avond tot tekst gekozen, uit Matth. 18: „Maar zoo wie een van deze kleinen, die in Mij gelooven, ergert, het ware hem nutter, dat er een molensteen aan zijn hals gehangen, en dat hij verzonken ware in de diepte der zee” en „want Ik zeg ulieden, dat hunne engelen, in de hemelen, altijd zien het aangezicht Mijns vaders, die in de hemelen is.” Hij spreekt over de ontfermende liefde des Heilands voor al wat klein, teeder en

gering is in het oog der menschen; over de engelen, uitgezonden om dergenen wil, die de zaligheid beërven zullen; over de beschermengelen, die bij God en bij de menschen zijn en boodschappen hetgeen geschiedt; over de liefde, door den Zaligmaker tijdens Zijn omwandeling op aarde aan de kleinen betoond, als Hij ze in Zijn armen nam, dicht aan zijn hart, en zeide: „Laat de kinderkens tot Mij komen, en verhindert hen niet; want derzulken is het koninkrijk Gods;” over het oordeel Gods, dat komt over elke daad van liefdeloosheid jegens die kleinen.

Nu wordt de tusschenzang gezongen. De gemeente heft aan Psalm 34 vers 4:

„Des Heeren Engel schaart
 een onverwinb're hemelwacht
 rondom hem, die Gods wil betracht:
 dus is hij wel bewaard.
 Komt, smaakt nu en beschouwt
 de goedheid van d'Alzegenaar:
 welzalig hij, die, in gevaar,
 alleen op Hem vertrouwt!”

Op dat oogenblik sluipt een donkere gestalte om de kerk heen. Zij houdt zich dicht bij den

muur, als vreest zij voor bespieding. Door het licht, dat uit de vensters straalt, kan zij de zerken onderscheiden. Zij rilt, nu zij er aan denkt, dat zij zich hier temidden van de dooden bevindt. Toch is er een levend wezentje, dat zich dicht tegen haar aan drukt, welks adem haar hals beroert. Zacht sluipt zij voort. Eindelijk heeft zij de kerkdeur bereikt. Hoor! van uit het Godshuis dringt een stem tot haar door: „Ik zeg ulieden, dat hun engelen, in de hemelen, altijd zien het aangezicht Mijns Vaders, die in de hemelen is. Zij waken over de kleine kinderen; die kleinen, ze zijn van Gods engelen omringd.”

't Gelaat der vrouw bekomt op dat oogenblik een eigenaardige uitdrukking. De waanzin licht haar uit de oogen. Zij stoot een korten, schrillen lach uit. Dan kust zij den zuigeling, zoodat hij begint te schreien. Nu sust zij hem weder op wilde, onstuimige manier. En als de kleine zwijgt, rukt zij zich den halsdoek af en wikkelt dien om het kind. Daarna legt zij het levende pakje op den drempel der kerkdeur en vlucht heen. Zij vlucht heen als een voortgejaagde hinde, altijd verder, steeds

verder van de plek, waar zij den band des bloeds, die zoo krachtig sprak, heeft doorgescheurd.

Ongeveer een kwartier later is de preek geëindigd. Nu volgt het nagebed. De nazang wordt gezongen, de zegen uitgesproken. De dominee daalt van den kansel en verlaat het kerkgebouw. Eerst daarna volgen hem zijn hoorders. De kerk te H. heeft n.l. een eigenaardigheid. Zij bezit geen consistoriekamer. Een gedeelte van de pastorie is daarvoor afgezonderd. Hierheen begeeft dus na afloop van den dienst de prediker zich met zijn kerkeraad. De dominee, door ouderlingen en diakenen gevolgd, gaat tusschen de rijen der wachtenden door naar de groote deur. Op een paar schreden afstands ontwaart hij iets op den drempel. Bij het matte licht, dat in het portaal heerscht, kan hij het echter niet duidelijk onderscheiden. Naderbij gekomen, staat hij verbaasd stil, want hóórde hij daar niets? En schijnt hetgeen daar ligt zich niet te bewegen? Hij bukt en raakt het voorzichtig aan. Een zachte kreet dringt door tot zijn oor. Verschrikt heft de dominee het pakje van den grond. Het beweegt zich in zijn armen. Hij slaat den doek

open en vertoont aan den verwonderden kerkeraad een kind! Een knaapje, niet ouder dan eenige maanden. De blauwe oogjes zien hen trouwhartig aan, het kleine mondje lacht hen vriendelijk tegen.

HOOFDSTUK III.

Met blijdschap ontvangen.

't Is spoedig door het dorp bekend, wat vondst de dominee heeft gedaan op den drempel der kerk. Hij heeft het jongske in zijn armen den tuin door gedragen naar de consistoriekamer in de pastorie. Daar heeft hij zich met den kerkeraad in gissingen verdiept en ernstig overwogen, wat er gedaan behoort te worden. Allereerst moet de politie met het gebeurde in kennis worden gesteld, want degene, die het kind te vondeling heeft gelegd, moet, zoo mogelijk, worden opgespoord. Maar de hulpbehoevende toestand van den kleine vereischte ook onmiddellijke zorg. En wie zal deze op zich nemen? De dominee is een oud man, wiens vrouw hem reeds jaren geleden is ont-

vallen. Nu woont hij met een huishoudster, een bejaarde weduwwrouw, die hij moeilijk met een klein kind kan belasten. Hij strijkt zich met de hand langs het voorhoofd, doch vindt geen oplossing. Een der diakenen echter, een jonge man met een vriendelijk uiterlijk, biedt aan, het jongske mee te nemen.

„Ik heb wel-is-waar zes kinderen en de jongste, niet veel ouder dan dit ventje, is een baas in het schreeuwen, maar mijn trommelvliezen zijn nog al sterk, en als moeder de vrouw er niet tegen heeft, neem ik den kleinen vondeling voor mijn rekening. En als degene, die het kind daar heeft neergelegd, er om mocht komen — zij kon er spijt van hebben — dan zullen wij eerst eens een hartig woordje samen spreken. Ik geef het, ais ik het eenmaal heb, niet zoo heel gemakkelijk weer af.”

Het oog van den grijzen prediker begint te glanzen. Hij legt zijn smalle, witte hand op de breede, bruine hand van den boer. En het is, alsof zijn gelaat goddelijk licht uitstraalt, wanneer hij spreekt: „De Meester zegt: Zoo wie een van zoodanige kinderkens zal ontvangen in Mijnen Naam, die ontvangt Mij; en zoo

wie Mij zal ontvangen, die ontvangt Mij niet, maar Dien, die Mij gezonden heeft.”

„Juist, dominee,” zegt de diaken, „daar dacht ik ook aan. En als de Heiland mij de eer wil aandoen van over mijn drempel te komen in de gedaante van dit teedere wicht, zou er dan geen plaats voor Hem zijn in mijn huis? Of zou mijn vrouw zeggen: Ik kan U niet ontvangen? Ik ben er niet bang voor. Wie een kind in zijn woning brengt, haalt er den zegen in, heb ik meermalen hooren zeggen. En . . . dominee, onze Heere Jezus was toch immers zelf ook eenmaal een kind, een jongske als dit, met even zulke kleine handjes en voetjes. En hoe menigmaal hebben die handen later zich zegenend uitgebreid over de ellendigen en hoe menigmaal hebben die voeten Hem gedragen, als Hij op moeilijke wegen de verlorenen zocht. Het is mij als zie ik hier onzen gezegenden Heiland zelve voor mij, zooals Hij eens in doeken nederlag in de kribbe. Dit kind heeft ook geen wieg, en bijna geen kleertjes aan 't lijf. Arm schaap!”

De predikant staat op uit zijn armstoel en neemt het knaapje in de bevende armen. Dan

legt hij het plechtig in den sterken arm van den boer, ten aanschouwe van de andere kerkeraadsliden. Zacht en met nadruk zegt hij: „Broeder, ik benijd u de groote eer, die u te beurt valt. Ontvang dan dezen avond, in de gedaante van dit kleine, hulpbehoevende wicht, den Gezegenden Heiland in uw hart en in uw woning. En moge deze stonde gezegend zijn voor heel uw huis. De Heere Jezus ontfermde zich over het verlorene, het verworpene en verachte. En deze kleine verworpeling ligt Hem ongetwijfeld na aan het hart.”

Zóó neemt boer Hijmans den vondeling op in zijn huis.

De dominee denkt dezen avond nog lang na over de ongewone gebeurtenis, die heeft plaats gehad. Hij is in zijn studeervertrek alleen en toch is het hem, alsof hij de stem van zijn Heiland verneemt, die zacht en duidelijk tot hem spreekt: „Weid mijne lammeren.”

Als boer Hijmans thuis komt, slapen de kinderen reeds. Alleen de jongste ligt nog wakker in zijn wieg. Zijn vrouw zit bij de tafel kousen te stoppen. Zij is niet naar de kerk geweest.

Op Woensdagavond is haar dat te moeilijk. Het is dan juist bedtijd voor haar kinderen. Nu is het jonge volkje in de rust, de huiskamer is wat opgeknapt, en het avondeten voor den boer staat gereed.

„Vrouw”, zegt deze, terwijl hij op den drempel van de kamerdeur blijft staan, „ge krijgt vanavond bezoek.”

De vrouw ziet haar man aan en begrijpt terstond, dat er iets ongewoons aan de hand is.

„Van wien?” vraagt zij verbaasd, terwijl zij de naald in haar werk laat steken en in gespannen verwachting naar de deur staart, alsof er nog iemand uit het portaal moet komen.

„Van een hoogen Gast,” zegt hij; „Eén, die vanavond tot mij kwam en zeide: Ik moet heden in uw huis zijn. Ik heb mij gespoed om thuis te komen. Denk er om, dat wij Hem *met blijdschap* moeten ontvangen.”

Nu treedt hij vooruit en legt het jongske op den schoot zijner vrouw. „Wie zoodanig een kindeken ontvangt in Mijnen naam, die ontvangt Mij, zegt de Heere Jezus. Hier is Hij.” En nu vertelde boer Hijmans wat er vanavond gebeurd is. Zijn vrouw hoort met betraande oogen toe.

Zij drukt het kind aan haar hart en steekt haar man de hand toe.

„Joost,” zegt ze, „ik ontvang Hem met blijdschap. Wat zouden wij anders kunnen zeggen dan: Kom in, gij gezegende des Heeren! waarom zoudt gij buiten staan? Er was eenmaal voor Hem geen plaats in de herberg, maar in ons huis is altijd plaats voor Hem.”

HOOFDSTUK IV.

Allen toebehoorende, en toch van niemand.

Alle moeite om te ontdekken, wie het kind te vondeling had gelegd, bleek vruchteloos. De dader was niet te vinden. De politie staakte dan ook haar pogingen. De gemeente gewende er zich aan om het kind als in haar midden tehuis behorende te beschouwen. Ook de burgemeester vond goed, dat het bij boer Hijmans bleef. Men wilde dezen uit de armenkas eenige vergoeding geven, doch de diaken wilde niets daarvan weten. Hij had het kind tot zich genomen en begeerde niet, de onkosten en de lasten in rekening te

brengeu. „Het zou zijn, alsof ik het kind wel een plaatsje onder mijn dak, maar geen bete van mijn brood wilde gunnen,“ zei hij. „Wat denkt gij, dat de Koning daarvan zeggen zou in den grooten dag? Hij zou tot mij kunnen zeggen: Ik ben een vreemdeling geweest, en gij hebt Mij geherbergd; maar Ik ben ook hongerig geweest, en gij hebt Mij niet te eten gegeven. Dát hadt gij niet voor Mij over. Ook zou Hij mij onwaardig kunnen keuren om het kind langer bij mij te laten. Neen, neen; zoolang ik zelf brood heb, eet de kleine mee.“

Zoo kwam er dus een einde aan deze zaak. Iedereen vond goed, dat de diaken het kind bij zich hield. De dominee en de burgemeester werden voogden, want, redeneerde men, indien boer Hijmans eens in moeilijkheden komt, behooren er personen te zijn, die de zorg voor den knaap van hem kunnen overnemen.

Al de dalbewoners beschouwden den kleine als aan hen toebehoorende. Bij buurpraatjes en op theevisites werd het geval druk besproken. Er werden extra avondjes belegd om breedvoerig over de zaak te redeneeren. Omdat men den naam van het kind niet wist en

hij op den dorpel der kerk gevonden was, noemde men hem voorloopig maar den „kleinen dorpelwachter.” Boer Hijmans was eigenlijk de aangewezen man om het kind een naam te geven, maar deze had liever, dat de kerkeraad het deed. Allerlei Bijbelsche namen werden ter sprake gebracht, maar geen enkele had betrekking op een geval als dit. *Mozes* beteekende „uit het water getogen,” *Ismael* „God verhoort,” *Samuel* „van God gebeden,” enz. Eindelijk besloot men, hem den naam *Jozef* te geven, want Jozef, de zoon van den aartsvader Jakob, ofschoon niet te vinding gelegd, kwam, nadat hij als slaaf was verkocht, ook in een gansch vreemde omgeving terecht, ver van zijn ouderlijk huis. Eénige overeenkomst was er tusschen deze beiden toch wel op te merken, meende men. En stond er niet van Jozef geschreven, toen hij in het vreemde land was: „De Heere was met Jozef, en wendde zijn goedertierenheid tot hem?” Dit laatste begeerde men voor het arme, verweesde knaapje, dat blijkbaar zelfs door zijn moeder was verstooten, gelijk Jozef door zijn broeders. Het bleef er dus bij: *Jozef* was de

naam, dien men den kleine gaf. En als vanzelf voegde men er „Dorpelwachter” aan toe: Jozef Dorpelwachter; ook wel alleen „de kleine Dorpelwachter.” Zoo gingen zijn eerste levensjaren voorbij. Het knaapje groeide voorspoedig op en kende zichzelf alras bij dien voor hem niets ongewonen naam. „Welk een lieve jongen!” zeiden de dalbewoners, als ze hem in den zonneschijn voorbij zagen wandelen aan de hand van boer Hijmans oudste dochttertje. „Kijk eens, wat een vriendelijk gezichtje en wat mooie, heldere oogen! ’t Is alsof de lachende hemel zich er in weerkaatst. En wat fijn, krullend haar. Het glanst als goud in het zonlicht. Hoe kan een moeder zich van zulk een kind ontdoen? Zij is den naam van moeder niet waard. ’t Is te hopen, dat ze de straf voor haar wandaad niet ontga.”

En dan werd de kleine man binnen geroepen, geliefkoosd en op klontjes suiker of koek onthaald. Ieder meende eenig recht op hem te hebben, op zijn lieve lachjes, aardig gebabbel en grappige maniertjes. Hij werd de lieveling, het troetelkind van het geheele dal. Doch niemand toonde zooveel genegenheid

voor het kind als de oude predikant. En omgekeerd hing de kleine Jozef aan niemand zoo zeer als aan den dominee. Wanneer deze zich naar het huis van den diaken begaf, keek hij reeds in de verte met verlangen uit naar een paar waggelende beentjes en een mollig figuurtje op den weg. En zijn oogen begonnen te glanzen, wanneer hij tusschen het groen gebladerte achter de taxishaag een goudlokkig hoofdje zag, dat niet aan een van boer Hijmans' eigen kinderen behoorde. Nooit vergat de grijze man, pepermuntjes mede te nemen, als hij van huis ging. Hij wist reeds lang, dat de blauwe oogjes altijd den zak zochten, waarin hij die bewaarde.

Zoo groeide de kleine man op als aller lieveling, aan allen toebehoorende en in werkelijkheid toch van niemand.

HOOFDSTUK V.

De kleine Dorpelwachter.

Jozef was nu zeven jaar. De dag, waarop hij gevonden was, werd als zijn verjaardag

beschouwd en herdacht. Hij was tot dusver onder boer Hijmans' kinderen opgegroeid zonder ooit er over te hebben gedacht, waarom hij een anderen naam droeg dan zij. In zijn onnoozelheid wist hij niet beter, of zij waren broers en zusjes met elkaar. Den boer en de boerin noemde hij vader en moeder. Doch nu hij grooter werd, begon hij ook te denken. Eerst ontwaakte het besef, dat hij alleen een anderen naam had — toen verwonderde hij zich daarover — en eindelijk begon hij te vragen, hoe dat kwam.

„Vader,” zei hij op zekeren avond, toen hij met Hijmans alleen in den moestuin was, „waarom noemen ze mij toch Dorpelwachter?”

Boer Hijmans, die geheel in de beschouwing van zijn kool- en aardappelenveld verdiept was, wist zoo gauw niet, wat hij antwoorden moest. Doch Jozef herhaalde zijn vraag; nu dringender dan eerst.

„Dat zal ik je later wel eens vertellen, mijn jongen,” zei Hijmans aarzelend.

„Waarom later? Waarom kan u het niet evengoed nu zeggen?”

„Nee, nu niet. Een anderen keer.”

Doch juist dit geheel onvoldoende antwoord prikkelde de nieuwsgierigheid van den knaap nog meer. Hij kreeg een onbestemde gewaarwording, alsof er met dien naam iets was.

„Op school roepen de jongens ook dikwijls „kleine Dorpelwachter” tegen mij. Waarom noemen ze mij niet Hijmans, evenals Jan, Gerrit, Mientje en Betsy?”

Maar de boer gaf geen uitsluitsel. Hij wilde er eerst eens over spreken met zijn vrouw, welk antwoord hij geven moest, als de knaap het weer vroeg. Nu wijdde hij al zijn aandacht aan zijn vruchten en stuurde Jozef naar huis met een boodschap voor „moeder.” De jongen mocht het hem anders nog lastiger maken met zijn vragen.

„Misschien is het beter, dat ik er eens met den dominee over spreek,” denkt hij. „Het kon zelfs geen kwaad, als die hem inlichtte. Hij heeft beter zijn woorden tot zijn beschikking. Wij mochten eens iets dwaas zeggen. Jozef is schrander; hij zou ons misschien de volle waarheid ontlokken, en ik weet niet, of de tijd daartoe al gekomen is. Als de dominee iets zegt, zal het zóó zijn, dat de knaap niet verder vraagt.”

Dus besloot Hijmans, den dominee de knoop te laten doorhakken. Deze was toch ook Jozefs voogd en vriend. Er gingen echter verscheidene weken voorbij, eer de knaap op zijn vraag terugkwam. Het geleek wel, of zij hem geheel ontgaan was. Boer Hijmans had de zaak aan den dominee verteld en deze had beloofd, haar in het reine te brengen. Geduldig wachtten zij nu het juiste tijdstip af.

Op zekeren middag kwam Jozef zeer opgewonden uit de school. Zijn oogen fonkelden, zijn ademhaling ging snel en gejaagd, zijn rond gezicht gloeide als van vuur. Hij stormde de kamer in en wierp zijn lei met zulk een smak op de tafel, dat zij er van barstte. Doch niemand ziende, liep hij naar de achterkamer, waar „moeder” aan het strijken was.

„Moeder,” riep hij, „zeg, dat het niet waar is, wat de jongens zeggen. Hans van den molen en Arie Hoek zeggen, dat ik een gevonden jongen ben en dat ik aan niemand toebehoor. Zij zeggen, dat ik op een stoep gevonden ben en dat ik daarom „Dorpelwachter” heet. Moeder, zeg, dat het niet waar is. Zij liegen het, doen zij niet, Moeder?”

Onder het spreken had hij vrouw Hijmans' arm gegrepen, waarmede zij het strijkijzer hanteerde, dat nu wel rusten moest. Jozef keek haar aan met oogen, waarin de tranen zochten door te breken; maar hij drong ze met geweld terug. Er lag zulk een angst in die kinderoogen, zulk een smeekende uitdrukking om toch maar te zeggen dat het niet waar was wat de jongens zeiden, dat haar hart er door geroerd werd. Zij trok zijn hoofd in haar arm en kustte zijn glanzende lokken. Doch hij ontworstelde zich aan haar omarming.

„Zeg het dan toch, moeder! Zeg het dan toch!”

„Neen, neen,” zeide zij, „op de straat zijt gij niet gevonden, dat is niet waar. Wacht maar, totdat Vader thuiskomt en vertel het hem, wat ze op school zeggen. Het zijn kwade jongens, die je dit hebben nageroepen; héél kwade jongens. Ik zal morgen naar den meester gaan en beklag over hen indienen. En de dominee zal het ook weten. Zij moeten met Kerstmis geen prijs hebben op de Zondagschool en op de catechisatie verdienen zij achteraan te zitten. Het zijn altijd de domsten, die een ander leed aandoen. Trek het je niet

aan, Jozef; je bent moeders jongen, wat ze ook zeggen. Ga nu als een gehoorzaam kind naar de kamer en wieg de kleine zus, want ik hoor haar schreien.”

Jozef ging, onderweg in de gang zijn be-
traande oogen afvegende met de mouwen van
zijn kiel. Hij was wel wat gerustgesteld, maar
nog niet bevredigd. Hij bleef vermoeden, dat
er eenige waarheid school in den smaad, hem
aangedaan. IJverig trok hij aan het wiegetouw
in de stille achterkamer, waar uit de verte het
gejoel van spelende kinderen hoorbaar was.
Maar hij wilde nu niets met hen te maken
hebben. Daarvoor was hij te bedroefd en te boos.

HOOFDSTUK VI.

Een mijlpaal.

Twee dagen later bevond Jozef zich in
dominee's studeerkamer. De grijze leeraar zat
bij de tafel en de knaap stond aan zijn knie.
De oude man hield zijn handen tusschen de zijne.
Zoo staarde hij het kind in de groote, blauwe
oogen, die vol vertrouwen tot hem opzagen.

„'t Was op een avond,” zoo vertelde de dominee. „De lichten brandden in de kerk. Er werd ook gezongen, zeer schoon, over de Engelen, die ons omringen en bewaken, en ik sprak over den Heiland, die de kinderen zoo lief heeft, den levenden, liefdevollen Heiland. die, toen Hij nog op aarde was, de kinderen in Zijn armen nam, hen zegende en zeide: Laat ze tot Mij komen, want hunner is het Koninkrijk der hemelen. Gij weet wel, Jozef, wie Hij is?”

„De Heere Jezus Christus,” antwoordde de knaap snel.

„Juist. En je weet ook wel, dat Hij gezegd heeft: Ik wil niet, dat aan een van deze kleinen leed geschiede. Zij zijn van Mij. Ik koop ze met Mijn bloed. Ik sterf voor hen aan het kruis. En hij zegt tot de groote menschen: Gij moet goed en liefderijk voor de kinderen zijn. Gij moet ze tot Mij brengen. — Toen nu op dien avond de lichten zoo schitterden in de kerk en het daarbinnen zoo heerlijk warm was, toen zag de lieve Heiland uit den hoogen hemel, dat daar een klein jongetje was, buiten in de koude en de duisternis. Hij

had er zulk een medelijden mee, dat hij het in Zijn huis liet brengen, waar het vriendelijke verzorging zou vinden. Hij deed dit, omdat Hij het knaapje zoo liefhad. Begrijpt ge dat, Jozef?"

De knaap knikte van ja.

„Nu, dat jongetje waart gij. Denk nu eens, hoe lief Hij u heeft, dat Hij u een plaats liet geven in Zijn huis. Het was, alsof Hij zeggen wilde: de kleine Jozef behoort geheel aan Mij toe; gij moogt voor hem zorgen, totdat hij groot is; maar zeg hem vooral, dat hij er aan denken moet, dat hij Mijn kind is. Hij heeft geen vader en moeder, maar Ik zelf zal over hem waken. Nu, dat is het nu. Begrijp je nu, waarom ze je dorpelwachter noemen? Dat is geen schande. In Psalm 84 vers 5 zingen wij: „'k Waar liever in mijns Bondgods woning een dorpelwachter, dan gewend aan d' ijdele vreugd in 's boozen tent." Leer dat vers maar eens van buiten en kom het dan maar bij mij opzeggen. Dan zal ik eens zien of ik niet wat voor je heb om je een plezier mee te doen."'

Dat was een geheel nieuwe opvatting van de zaak. Jozef verliet den predikant met een verlicht hart. Zijn onstuimige boosheid was

verdwenen onder de liefdevolle toespraak. Maar sedert peinsde hij er dikwijls over na, vooral 's avonds, als hij in bed lag en den slaap niet vatten kon. Hij zag dan de verlichte kerk en hoorde het zingen. Het was zeker de Engelenzang, dien hij met Kerstmis zelf meegezongen had. En dan zag hij een klein kindje, dat bitter koud was, op den drempel liggen. Dat kindje was hijzelf. Hij stelde zich voor, hoe de lieve Heiland zelf kwam en zeide: „Dat kindje is van Mij. Gij moet heel goed voor hem zijn.” En zoo ontwaakte in zijn kinderziel een bijzonder innige genegenheid voor den Heere Jezus, die, dit gevoelde hij, over hem had gewaakt.

„Ik wil Hem heel, heel liefhebben,” zei hij in zichzelf. „Ik wil altijd doen, wat Hij zegt. Als de jongens mij weer naroeppen, zal ik aan Hem denken en niet boos worden, omdat Hij ook niet terugschold en ook niet boos werd, als Hij werd uitgescholden, zooals de dominee zegt. En als ik groot ben, en een man ben, dan wil ik ook van Hem vertellen aan de menschen en preeken in de kerk.”

Van toen af ontwaakte bij den knaap de begeerte om dominee te worden.

Vijf jaren gingen voorbij. Toen kwam er een groote verandering in Jozefs leven. Het liep boer Hijmans tegen in zijn bedrijf. Met meer anderen had hij in de laatste paar jaren aanmerkelijke verliezen geleden door hagelbuien, die zijn veldgewas benadeelden, en door veeziekten, die oorzaak waren dat al zijn beesten werden afgemaakt. 't Ging hoe langer hoe meer achteruit, zoodat Hijmans de toekomst donker begon in te zien. Eindelijk besloot hij, met vrouw en kinderen, het dal te verlaten en in een vreemd land een nieuwe toekomst tegen te gaan. Mocht hij onder Gods zegen daar vooruit komen, dan wilde hij terugkeeren. 't Was een zaak van lang beraad en ernstig gebed. En geen andere uitkomst ziende, besloot hij daaruit, dat het Gods wil was. Sprak de Heere eenmaal ook niet tot den aartsvader Abraham: „Ga uit uw land, en uit uw maagschap, en uit uws vaders huis, naar 't land, dat Ik u wijzen zal?” En gehoorzaam trok Abraham uit Ur der Chaldeën en ging naar Kanaän. Alles liet hij achter en in 't vreemde land woonde hij in tenten. — Boer Hijmans zag in de rampspoeden, die hem getroffen hadden,

duidelijk Gods vinger. Hij achtte het echter een zware beproeving om heen te gaan. En wat moest hij met Jozef doen? Mocht hij dezen medenemen? Hij sprak er met den dominee over en deze was van oordeel, dat Jozef in het dal behoorde te blijven. De overige dalbewoners dachten er ook zoo over: Jozef behoorde hun allen toe, meenden zij. Boer Hijmans had wel het meeste recht op hem, maar nu het er op aankwam, nu wilde men hem niet missen. De burgemeester wilde hem ook niet laten gaan. De knaap had meermalen gezegd, dat hij dominee wilde worden. Hij was schrandere, vlug van begrip en vast van geheugen. Er was met Gods hulp een man uit hem te maken. En wie kon beter zijn leidsman en onderwijzer zijn dan de oude, grijze leeraar, die zooveel van hem hield?

Op den dag, dat zijn pleegouders het dal verlieten, nam Jozef zijn intrek in de pastorie. Onder veel tranen en zegenbeden lieten zij hem achter. En met een hart vol oprechte, kinderlijke droefheid zag hij hen vertrekken. Evenwel was zijn droefheid met stille vreugde gemengd: hij kwam nu bij den dominee in huis, een nieuwe toekomst lag voor hem open.

HOOFDSTUK VII.

Vellig geleide.

't Was een groote verandering voor Jozef, van boer Hijmans' huis naar de pastorie, van een groot en druk naar een klein en stil gezin. Niettemin gevoelde hij zich spoedig thuis. Overdag bezocht hij de dorpschool en des avonds kreeg hij les van den dominee. De eerste grondslagen van zijn toekomstige bestemming werden met zorg gelegd. Toen de lange winteravonden kwamen, ontving hij zijn eerste lessen in het latijn. Sommige dingen kostten hem ontzaglijk veel inspanning, maar Jozef was een leergierige knaap, die veel wilskracht bezat. De dominee had dus een dankbaren leerling aan hem. Als het in dominee's studeerkamer zoo heerlijk warm was, als het vuur knapte in den haard en als alles er zoo gezellig uitzag, dan schoof Jozef zijn stoel dicht bij dien van zijn ouden vriend. Met innig welbehagen haalde hij zijn boeken te voorschijn. En dan werkte hij uur aan uur met ijzeren volharding. Alles om hem heen werd dan ver-

geten. En dikwijls gebeurde het, dat Rebekka, dominee's huishoudster, voor de tweede maal moest roepen voor het avondeten, voordat zij uit hun studie ontwaakten. Dan vroeg de oude man: „Wacht nog een oogenblikje, wilt ge? Of neen, breng liever het avondeten maar hier, want we zijn nog niet aan een goed slot gekomen.”

Zoo ging de winter voorbij. De dominee begreep, dat het nu tijd werd voor Jozef om naar het gymnasium te gaan. In overleg met den burgemeester werd besloten, een beurs voor hem aan te vragen, waaruit zijn studie kon worden betaald. Eerst moest hij daarom examen doen. Nu bleek het, dat de ijver en de inspanning van den winter niet vergeefsch waren geweest, want het examen liep naar wensch af, evenzeer als dat om toegelaten te worden tot het gymnasium. Er moest een volledige uitrusting worden aangeschaft en tegen het einde van de groote vacantie bracht de dominee den knaap naar de stad. Alleen keerde hij in zijn pastorie terug. Nimmer tevoren was zijn huis hem zoo stil en eenzaam voorgekomen als dien eersten avond, nadat hij Jozef in zijn

nieuwe kosthuis had bezorgd. Alles scheen nu uitgestorven. En toen hij weder alleen op zijn studeerkamer zat, was het hem, alsof hij zich daar nooit meer op zijn gemak zou voelen. In zijn verbeelding zag hij het lamplicht nog spelen op het voorover gebogen hoofd van den naast hem zittenden knaap. Hij hoorde het gemurmel van diens stem, zooals hij gewoon was, overluid zijn lessen te herhalen. Hij zag diens glanzige, lichtbruine lokken op de blanke slapen, de nedergeslagen oogleden boven de ronde, blozende wangen. Dat alles zag hij duidelijk en klaar. Maar o, wat zou het een langen tijd duren, eer de knaap in werkelijkheid daar weer zitten zou en zij met elkander weer konden spreken. Vele maanden moesten verlopen, eer de vacantie kwam.

„'t Is wonderlijk,” overlegde de dominee, „hoe iemand zoo spoedig aan iets gewennen kan. Jaren aan jaren heb ik hier alleen zitten werken en heeft de eenzaamheid mij nooit gehinderd. Mijn boeken waren mijn beste vrienden, waar ik genoeg aan had. En nu! Nu ben ik verwend geworden door het bijzijn van dien knaap. Nu hij weg is, drukt mij de

eenzaamheid. 't Is wonderlijk. Ik hoop, dat het weer in orde komt, dat de eenzaamheid mij weer lief mag worden. — Vreemd, hoe een mensch zich aan een ander hechten kan. Nimmer had ik vermoed, dat de knaap mij zoo dierbaar was, als nu ik hem mis. God zegene hem. God behoede den eenzamen knaap daar in den vreemde. Ik hoop, dat geen slechte makers hem meetroonen zullen en dat de menschen, bij wie hij thuis is, goed voor hem zullen zijn. Over een poosje moet ik toch eens gaan kijken.”

De dominee kon het in zijn armstoel niet uithouden. Hij begon de kamer op en neer te loopen en trachtte aan iets anders te denken, doch telkens keerden zijn gedachten terug naar den knaap. Diens geheele verleden ging weer aan zijn geest voorbij. Hij dacht aan den tijd, toen Jozef nog bij boer Hijmans vertoefde. Hij stond weer stil in het portaal van de kerk en zag dat pakje weer op den drempel liggen.

„Dorpelwachter noemden de menschen hem. Dorpelwachter in het huis des Heeren, zou dat geen eer voor Jozef zijn? Mocht de knaap

het maar in waarheid worden. Geve God, dat mijn oude oogen het nog aanschouwen. O, dat hij mijn opvolger kon worden als verkondiger van het Evangelie!”

Dit werd nu de groote begeerte van zijn hart: dat Jozef hem opvolgen mocht, niet alleen in zijn ambt, maar ook in zijn plaats: dat hij de stem van den jongen nog eens mocht hooren van denzelfden kansel, waarop *hij* zoolang had gestaan; dat, wanneer de herdersstaf hem uit de handen gleed, de knaap, dien hij zelf daarvoor hielp bekwamen, hem weder opnemen mocht. Hij had geen zoon, die hem opvolgen kon in zijn ambt. Zijn eenig kind, een meisje, was haar moeder spoedig gevolgd. Zijn begeerte, een zoon te mogen hebben, die ook predikant werd, was onvervuld gebleven. Nu was al zijn verwachting op den knaap gevestigd, dien hij liefhad als een vader zijn kind.

Zijn kind, *wiens* kind mocht Jozef toch wel zijn? De sluier, die zijn afkomst verbergde, was nog nooit opgelicht geworden. Niemand wist, wie het kind te vondeling had gelegd. Onwillekeurig rees een gebed op uit des

leeraars hart, dat nog eenmaal openbaar mocht worden, wie deze daad had verricht.

't Was laat in den avond geworden. Buiten heerschte een diepe stilte. De predikant stond voor het raam, dat over zijn tuin heen uitzag op de grafheuvels van het kerkhof. Hij dacht aan degenen, die daaronder sliepen. Velen hunner had hij gedoopt, hij was hun onderwijzer geweest, had hen getrouwd en later de lijkrede gesproken aan hun graf. Zij hadden den laatsten, den grooten mijlpaal van het leven bereikt. Al het gewoel en geraas, al de beslommeringen des levens hielden nu op. „Er zijn vele mijlpalen in het leven, doch hier is de grootste van alle. Dezen komt niemand voorbij. En mijn kleine Jozef staat nog aan het begin van de baan. Hij heeft pas den wandelstaf opgenomen. Ik ben bereid hem neer te leggen, als de bode komt, die mij oproept. Maar het is mij goed, zooals het komt. Hij zal mij niet roepen, vóórdat ik hier zijn raad heb uitgediend. En dan ga ik onder veilig geleide de donkere vallei door naar het land van rust en vrede. Veilig geleide. Die mij dóór het leven geleid heeft zal er mij ook

uit geleiden. Hij zal mij niet alleen laten. En het is dezelfde hand, die ook Jozef zal geleiden langs al de kronkelpaden van het leven tot zijn heerlijk doel."

Toen dacht de oude man aan al de verzoekingën, waaraan een jongmensch staat blootgesteld in een groote stad. Hij dacht aan de gevaren, die zijn eigen jeugd hadden omringd. En hij beefde voor den knaap. Toen boog hij zich neder. En eenmaal gelijk Daniël placht te bidden met het aangezicht gekeerd naar Jeruzalem, zoo knielde deze grijze dienstknecht des Heeren neder, het aangezicht opgeheven naar het Hemelsche Jeruzalem, de eeuwige Godsstad omhoog. Hij bad. En zijn bidden werd smeeken. Zijn smeeken werd aandringen. En met den profeet Jeremia riep hij uit: „Ik heb toch niet aangedrongen, meer dan een herder achter u betaamde!"

HOOFDSTUK VIII.

De witte keursteen met den nieuwen naam.

Jozef heeft weer een geheel nieuw leven aangevangen. De overgang van boer Hijmans'

huis naar de pastorie was niet te vergelijken bij dien uit het stille dorp naar de woelige stad. Veel van hetgeen hem in zijn oude omgeving zoo lief was, mist hij nu. Hij was het troetelkind der dalbewoners, het voorwerp hunner bijzondere liefde en oplettendheid. Overal vond hij liefde uit deernis met zijn droevig lot. Doch nu ontbeert hij die. In zijn nieuwe omgeving heeft men geen reden tot bijzondere oplettendheid. Niemand weet hier iets van zijn omstandigheden. Hier gaat men hem onverschillig voorbij. In het dorp had ieder een vriendelijken groet of een glimlach voor hem ten beste. Men riep hem daar binnen en bood hem versnaperingen aan. Hier merkt men hem niet eens op.

De vreemde knapen op school zijn meest allen uit den goeuden stand. Zij hebben voorname manieren en pochen op hun familie en hun geld. Dat kan hij niet doen. Opgevoed met de dorpskinderen, heeft hij nimmer eenig verschil gemerkt. Nu gevoelt hij dit met een smartelijke gewaarwording.

„Hoe heet je?” zegt een groote jongen, die naast hem zit.

„Jozef.”

„O! En hoe nog meer?”

„Dorpelwachter.”

„Wat is dat voor een naam?”

„Dat beteekent zoo iets van kerkeknecht of portier.”

„Ben je dan van een portiersfamilie?”

Jozef geeft geen antwoord. Hij denkt, dat het maar beter is om te zwijgen. Maar hij vreest, dat die vreemde naam hem nog wel meer moeite zal veroorzaken. Doch dan denkt hij ook weer aan een gesprek, dat hij heel, heel lang geleden met zijn ouden vriend heeft gehad, die hem zeide, dat het een eer was, dorpelwachter te mogen zijn in het heilig huis van God.

Eens op een Zondagmorgen wordt in de kerk opgegeven om te zingen psalm 84 vers 5, waarvan de laatste regels hem steeds zijn bijgebleven:

'k waar liever in mijns Bondgods woning
 een dorpelwachter, dan gewend
 aan d' ijdele vreugd in 's boozen tent.”

Zijn borst zwelt daarbij van heilige liefde voor het huis en den dienst van God. Hij

gevoelt, dat het inderdaad zoo is; dat alle wereldsche genietingen en vermaken niets zijn in vergelijking met de vreugde in het huis des Heeren. En nu de prediker als tekst voorleest uit de Openbaring: „Die overwint, Ik zal hem geven een witten keursteen, en op den keursteen een nieuwen naam geschreven, welken niemand kent, dan die hem ontvangt,“ nu besluit de knaap in het diepst van zijn ziel te strijden om waardig te worden geacht, dien naam te ontvangen. Thuis gekomen trekt hij een streep onder dien tekst in zijn Bijbel. Hij gaat naar zijn kamertje, knielt daar neder en giet zijn ziel uit voor God. Hij bidt, zooals hij nog nooit gebeden heeft. Is het de weerklink van dat andere gebed, daarginds in de verte in stille, eenzame nachtwake door een grijzen oude opgezonden? Of is het wellicht het antwoord daarop? Hij bidt, dat God hem helpen mag, dien goeden strijd te strijden, welke tot de overwinning leidt en dezen steen doet verwerven, den steen, waarop de nieuwe naam geschreven staat, de naam, door God Zelfen gegeven en gegrift.

Na dezen Zondag is het Jozef, of alles op

school gemakkelijker gaat. Hij heeft het gebed beproefd en er de kracht van leeren kennen. En in kinderlijken eenvoud en afhankelijkheid houdt hij zich dicht bij God. In een langen brief stort hij zijn geheele hart uit voor zijn bejaarden vriend. Hij vertelt daarin van zijn strijd, maar ook van de overwinning. En hij beschrijft zóó duidelijk de bewuste preek, dat den dominee onder het lezen de tranen in de oogen komen.

„De jongen is op den goeden weg,” zegt hij, zacht en dankbaar. „God is hem nabij. Mijn gebeden zijn dus niet vergeefs geweest.”

Maar er is nog iemand, aan wien Jozef schrijft. Dat is zijn eerste pleegvader, boer Hijmans. Hij heeft zijn eerste zakgeld gebruikt om een postzegel te koopen voor den belangrijken brief. 't Is een brief van verscheidene bladzijden, waarin al zijn lotgevallen en wederwaardigheden een beurt krijgen. Met een van blijdschap kloppend hart brengt hij zelf den brief naar de post. Het gevoel van gemis en eenzaamheid is voorbij. De liefde zijner kindsheid komt uit de verte weder nader bij hem.

HOOFDSTUK IX.

Als een, dien zijn moeder troost.

Het gezin, waarin Jozef opgenomen is, bestaat uit een echtpaar met twee zoons, jongens van Jozefs leeftijd, iets ouder dan deze. De ouders zijn niet kwaad voor hem, maar toch gevoelt hij, dat hij bij hun eigen jongens achter wordt gesteld, zonder dat hij bepaald kan zeggen, waarin dit bestaat. Hij ontvangt hetgeen hij noodig heeft en men behandelt hem goed. Doch er is iets, dat hij niet onder woorden kan brengen; iets, dat hij niet te omschrijven weet; iets, dat zich enkel laat gevoelen. Wat hij mist, is werkelijke sympathie, toewijding, hartelijke belangstelling. Hij is ook eigenlijk nog maar een kind, dat behoefte heeft aan koesterende moederliefde. Gedurig denkt hij aan vrouw Hijmans en wat deze voor hem is geweest. En wanneer hij dan bedenkt, dat hij haar toch geheel vreemd was en dat zij reeds zoovele eigen kinderen bezat, gevoelt hij groote bewondering en hartelijke liefde voor die brave vrouw.

„Als ik maar eerst een man ben”, denkt

hij, „dan ga ik haar terughalen en al het geld dat ik verdien zal voor haar zijn. Zij zal nooit meer, om welke reden ook, het dal verlaten. Zij is een lieve moeder voor mij geweest.”

En dan peinst hij verder wie toch wel zijn eigen moeder mag zijn, want hij *moet* toch een moeder hebben. Hij twijfelt er niet aan, of het is zijn moeder geweest, die hem op den drempel der kerk heeft neergelegd. Hij was toen immers nog zoo jong, slechts enkele maanden oud. Zou zij misschien in de jaren, die sedert verliepen, zijn gestorven?

„Wist ik maar *iets* van haar,” mijmert hij voort. „Had zij ten minste maar een brief achtergelaten, waarin zij mijn naam mededeelde. Maar niets, in het geheel niets, dat is toch al zeer vreemd.”

En hij twijfelt er aan, of hij wel van zulk een moeder zou kunnen houden, gesteld dat hij haar eens vond; van een moeder, die hem zoo wreed behandeld heeft. Hij weet, dat er een tekst in den Bijbel is, die zegt: „Kan ook een vrouw haar zuigeling vergeten?” En dat onmogelijke, *zijn* moeder heeft het kunnen doen. Zij moest dus wel een ontaarde moeder

zijn geweest. Het is een troost, dat er in den tekst ook staat: „Ofschoon deze vergate, zoo zal Ik toch u niet vergeten.” Zijn moeder moge hem verlaten hebben, de Heere zal het nimmer doen. Hij beschouwt zich als Zijn bijzonder eigendom. Heeft God niet al die jaren trouw aan hem gedacht? — Maar hij weet ook, dat men, om waarlijk een kind van God te zijn, daarop *recht* moet hebben. De dominee heeft hem dat wel voorgehouden. Dat recht is, deel te hebben aan de gerechtigheid van Christus door de afwassing der zonden in Zijn Bloed. Dáárdoor wordt men een kind van God, een erfgenaam des Hemelrijks.

Hier op aarde heeft Jozef geen tehuis. Verlaten van vader en moeder, zonder dak en zonder wieg, is hij wel de armste der armen geweest. Christus heeft dat ook niet gehad. Voor Hem was er ook geen wieg, geen plaats in een huis. Een kribbe in een beestenstal, dat was Zijn deel. En toen Hij een Man was, toen was Hij zoo arm, dat Hij zelf klaagde, niets te bezitten, waar Hij zijn hoofd op nederleggen kon. Armer kon het niet. En hij, Jozef, had ook niets gehad, toen hij een heel klein kindje

was. Een harde, steenen drempel, daar had zijn hoofd op gerust. Hij gevoelt verwantschap. Door die overeenkomst in omstandigheden schijnt de Heere Jezus hem dikwijls zoo heel dicht nabij. 't Is hem, alsof Hij zegt: „Jozef, mijn arme knaap, denk maar altijd aan Mij.” Dit troost hem zóó, dat hij er niet meer aan denkt om te klagen over zijn lot, zelfs niet in stilte. Maar somtijds, des avonds, als hij voor het venster van zijn slaapkamertje staat en uitziet in de stille straat of opziet naar den hoogen Hemel, dan komt er een verlangen op in zijn ziel naar dat Huis, waarvan hij gelezen had, dat er de vreemdelingschap zal zijn geweken. „In het Huis mijns Vaders zijn vele woningen,” heeft de Heiland gezegd, en Jozef is er zeker van, dat ook voor hem daar een plaats is bereid.

Op een avond dat hij weer voor het venster staat, ziet hij licht ontsteken op de bovenverdieping aan de overzijde der straat. In de kamer, die nu helder verlicht is, ziet hij een dame zitten. Zij is blijkbaar nog jong en maakt een aangenamen indruk op den knaap. Eerst kan hij haar slechts van ter zijde zien. Doch

daar komen twee kleine gedaantetjes aan in witte nachtponnen. Zij springen naar de dame toe en grijpen haar vast bij haar japon. Even later ziet hij een kleinen jongen van een jaar vier, vijf aankomen. Het schijnt, dat hij zich bezeerd heeft, want hij schreit en klaagt aan zijn moeder zijn nood. Zij keert het gelaat naar de zijde van het knaapje en Jozef ziet, hoe zij vriendelijk glimlacht, haar hand op het hoofd van den kleine legt, hem bemoedigend toespreekt en hem kust. Vervolgens gaat zij in een armstoel zitten dicht bij het raam, met den kleinen man op haar schoot. Zij bekijkt met belangstelling de hand, die hij haar toont en vlijt dan zijn hoofdje aan haar borst, terwijl zij hem heen en weer wiegelt. Opeens springt de knaap van moeders schoot af. Hij lacht weer en loopt naar zijn zusjes, en danst met haar de kamer rond. Zijn verdriet is weggedreven als een morgenwolk, door de liefde en de goedheid van zijn moeder. Een oogenblik daarna zakt het gordijn en weg is dit gezicht. Maar het heeft op Jozef een diepen indruk gemaakt. En vele jaren later, als hij een man is, zal hij met een weemoedigen in-

druk zich dit tafereel herinneren. Telkens als hij leest: „Als een, dien zijn moeder troost, alzoo zal Ik u troosten,“ verschijnt dit tooneeltje uit de bovenkamer weer voor zijn geest.

HOOFDSTUK X.

De doorn in het vleesch.

We verlaten thans Jozef in zijn nieuwe omgeving en begeven ons naar een ander gedeelte van dezelfde stad. Verscheidene breedere en smallere straten gaan we door, totdat we in een der buitenwijken zijn gekomen, waar het krioelt van nauwe straatjes, steegjes en sloppen, waar de atmosfeer ongezond is en het leven moeielijk en hard. De stad is aan die zijde omgeven door moerassige poelen en fabrieken. De menschen, die in deze wijken wonen, zijn meest fabrieksarbeiders. Niet alleen de mannen, ook vrouwen arbeiden daarin. Slechts hier en daar brandt des avonds een lantaarn. De gemeente is hier zuinig, want deze arme lieden betalen weinig of geen belasting, zij wonen maar in krotten van

huizen. Als de menschen maar niet, door duisternis misleid, in het water behoeven te loopen, dan is er licht genoeg, meent men

Nu, in een van de armoedige huisjes, in zulk een wijk gelegen, treden we thans binnen. De voordeur geeft toegang tot een klein portaal, waarop ter zijde een deur uitkomt, die ons toelaat een blik te werpen in de kamer, een armoedig vertrek, dat er evenwel zindelijk en knap uitziet. Boven den schoorsteen hangen een paar goedkoope schilderijtjes aan den muur. Een turfvuur smeult in den haard. Aan een haak, die binnen in den schoorsteen bevestigd is, hangt een ketel water te koken. Een oude, geëmailleerde koffiepot staat te pruttelen op een komfoor met vuur. Tusschen de beide ramen, welker gordijnen zijn neergelaten, staat een vierkante tafel. Daarvoor zit een oude vrouw met een groote muts op, een wollen doek om de borst gespeld en een bont geruiten boezelaar voor. Zij is alleen en houdt zich bezig met een breikous. Een groote, grijze kat ligt onder de tafel en speelt met haar kluwen. Lang heeft de vrouw reeds zoo gezeten, nu eens in zich-

zelve pratende, dan het woord richtende tot de kat. Eindelijk werpt zij een blik op een groote klok, wier wijzers achter de gebroken glasplaat regelmatig voortbewegen.

„Wat komt ze weer laat,” zegt de vrouw halffluid. „Over half tien en nog niet thuis. Kom, ik zal maar beginnen den boel klaar te zetten.”

Juist terwijl zij dit zegt, wordt de klink der voordeur opgelicht en treedt iemand het huisje binnen. Een jonge vrouw verschijnt in de kamerdeur. Zij kan even in de dertig zijn. Men ziet haar dit terstond aan. Zij heeft een tengerere gestalte, een ovaalrond gelaat, groote grijsblauwe oogen met lange wimpers en kastanjebruin haar. Doch als men haar aandachtig waarneemt, ziet men in de scherpe lijnen van dat gelaat een stempel van lijden en zorg. Wel moet het een diepgaand zieleleed zijn, hetwelk dit gelaat, in den bloeitijd van het leven, zoo heeft geteisterd. Door het bruin van heur haar hebben zich zilveren draden geweven. De ingezonken oogen getuigen van slaaplooze nachten en heete tranen. Er moet iets zijn, dat het leven van deze

vrouw verteert; een worm, die knaagt aan den wortel en de beste krachten roof. Gelijk het bederf in een schoone bloem, zoo is het inwendige verdriet van deze vrouw.

„Wat ben je weer laat, Esther,” zegt de oude vrouw. „’t Is, of je elken avond later komt. Al een uur geleden heb ik de koffie gezet. Was het zóó druk aan de fabriek, dat je weer nawerken moest?”

„Neen,” zegt de andere, „maar ik was moede en had behoefte aan de buitenlucht. Daarom ben ik een eindje omgelopen, langs de rivier. Het was zoo benauwend in de fabriek; om te stikken. Ach, wanneer zal er eens een verandering komen in dit leven?”

Zij laat zich vermoeid op een stoel neder-vallen tegenover de oude vrouw en trekt het kopje koffie naar zich toe, dat deze haar heeft ingeschonken.

„Altijd hetzelfde liedje,” zegt de oude gemelijk. „Waarom tob je toch zoo? Als je verandering wilt, is er wel een middel, ga het kind opzoeken, eisch het terug en laat het den kost voor je ophalen. Laat eens kijken. Hij kan nu zoo wat dertien jaar oud zijn,

naar ik gis. Juist een leeftijd om iets met hem aan te vangen. Je kunt hem b.v. uitsuren om op de straat liedjes te zingen en dan centen op te halen. Het was een mooi kind. Hij zal nu wel een knappe jongen zijn."

„Dat nooit!" roept de jonge vrouw uit. De moede uitdrukking verdwijnt als met een tooverslag van haar gelaat. Haar groote oogen schijnen nog grooter te worden en fonkelen blijkbaar van opkomenden toorn. „Nooit zal ik dulden, dat hij werkt voor mij. Al moest ik ook de straatsteenen afkrabben, zoodat het bloed mij onder de nagels uitkwam, om voor hem den kost te verdienen, ik zou het doen. Als ik hem maar terug kon krijgen."

„Ga hem dan halen," zegt de oude vrouw droog. Bedaard breit zij voort aan haar kous en schijnt geen acht te slaan op de boosheid, die haar woorden hebben opgewekt.

„Och, Marthe," zegt de andere, „je weet wel, dat dit niet kan." Er klinkt een zacht verwijt uit haar stem: „dat zou gelijk staan met mijzelve uit te leveren aan de politie. En dan was ik weer van hem gescheiden. Neen, neen, als het lot mij niet vanzelf hem doet

ontmoeten, dan zal ik mijn lieven jongen nooit wederzien. Wie weet? misschien is hij in goede handen vervallen. En ik kan slechts schande brengen over zijn hoofd. De slechte daad is begaan, niets kan haar ongedaan maken. Het is in wanhoop geschied, God weet het, omdat ik geen uitkomst zag en op Hem niet durfde hopen. En nu sleep ik geheel mijn leven de wroeging en het berouw met mij voort. Het is een doorn in het vleesch, die altijd blijft wonden en dit tot mijn dood zal blijven doen. En ook daarna, aan de andere zijde van het graf, zal diezelfde knaging mij pijnigen. Doch als ik mijn kind nog slechts éénmaal mag wederzien, al is het in de verte, dan zal ik God danken voor die genade en getroost sterven."

HOOFDSTUK XI

Het boek der gedachtenis.

't Middernachtelijk uur heeft reeds geslagen, als de beide vrouwen zich, elk in een afzonderlijke bedstede, ter ruste begeven. De geregelde ademhaling der oude vrouw verkondigt reeds

lang, dat zij slaapt, terwijl de andere nog klaar wakker ligt. Met wijd geopende oogen staart zij in het donker voor zich heen, zonder iets te zien. Haar geest doolt rond in het verledene. Als een geopend boek, waarvan elk der bladen voor haar leesbaar is, zoo doorloopt zij de dagen van weleer. Zij ziet zichzelf weer als kind in haar ouderlijk huis. Haar ouders, knappe, kleine burgerlieden, hebben aan de opvoeding hunner kinderen alles ten koste gelegd wat zij vermochten. Het waren drie broeders en drie zusters. Met heimwee denkt zij terug aan die zonnige dagen harer kindsheid. — Dan ziet zij, hoe zij als een schoon, jong meisje voor het eerst de wereld ingaat. Vergezeld van de zegenwenschen en de gebeden harer ouders treedt zij in betrekking als kamenier. Eerst is zij nog wel tevreden en gelukkig in haar nieuwe omgeving; tevreden met de eenvoudige kleederen, haar meegegeven van huis; met de hoeden en de kleedjes, door haar en haar zusters vervaardigd en opgemaakt. Maar na enkele weken verandert haar gemoedsgesteldheid. Ze ziet andere meisjes in gelijke betrekkingen als de hare, die fraaiere kleederen

en kostbaarder sieraden dragen dan zij bezit. Zij wordt ontevreden. In het eerst stuurde zij geregeld van haar loon nog iets naar huis. Maar langzamerhand wordt dit bedrag al minder en minder. Zij heeft meer voor zichzelf noodig en besteedt alles aan opschik. Dat wordt haar verderf. Als zij met de Kerstdagen thuiskomt en haar moeder haar in liefde vermaant, luistert zij nog wel toe, maar spoedig is zij het vergeten en gaat het weer den ouden weg met haar op. Moeders raad slaat zij in den wind. Het wordt zelfs erger dan tevoren. In haar voorkomen wordt zij hoe langer hoe ijdel en behaagzieker. Als zij twee jaar in betrekking geweest is, verlaat zij deze. Zonder dat haar ouders het weten, gaat zij heen en trouwt met iemand van een lichtzinnig karakter, die zich voordoet als een heer. Al spoedig blijkt het Esther evenwel, dat hij haar bedrogen heeft. Hij is arm, geheel zonder eenig middel van bestaan. Nu komen er harde woorden en verwijten. En eens op een avond, als hij haar mishandelen wil, loopt zij van hem weg. Op de brieven, die zij naar huis schreef, is maar éénmaal antwoord gekomen. Haar vader schrijft

haar, dat zij haar eigen weg gekozen heeft en nu ook zelf de gevolgen maar dragen moet; aan thuishomen behoeft zij niet te denken, daar is het nu te laat voor. Wat te beginnen? Zij verlaat de stad, waar zij met haar man heeft gewoond en begeeft zich naar Londen. Daar dwaalt zij dagen lang rond, totdat zij kennis maakt met een oude vrouw, die in een fabriek werkt en haar ook werk weet te verschaffen. De geboorte van haar kindje noodzaakt haar echter de fabriek te verlaten. Maar nu heeft zij niets om van te leven. De oude vrouw staat haar in den eersten tijd zooveel mogelijk bij. Maar dat kan natuurlijk zoo niet blijven. Ook verdient zij daarvoor niet genoeg. Op een morgen verlaat Esther de woning van de oude vrouw, haar kindje in een doek gewikkeld. Drie dagen lang loopt zij rond. Zij zwerft van de eene stad naar de andere. De weinige spaarpenningen, die zij nog bezat, zijn weldra uitgegeven aan nachtverblijf en sober voedsel. Koud, hongerig en ellendig, doolt zij rond, totdat de wanhoop haar aangrijpt. Nu komt de gedachte in haar op, zich van het kind te ontdoen. Het verdrinken kan zij niet. Daarvoor

is zij nog te veel moeder. Daar vat een andere gedachte post in haar brein. Als zij het kind eens te vondeling legde! 't Is juist op hetzelfde oogenblik, waarop van uit de verte het licht van een kerk haar tegemoetstroomt. Dus behoeft haar kindje niet te sterven. Op den kouden drempel van des Heeren woning legt zij hem neer. — Vele jaren zijn sedert voorbijgegaan, maar al die jaren door heeft zij teruggehongerend naar den aanblik van haar kind. Zij werkt nu weer op de fabriek, maar de vreugde van haar leven is heen. Zij *leeft* niet meer, zij *bestaat*. En zij kent slechts den prikkel van het verwijt. En het kind gaan zoeken durft zij niet, uit vrees voor het gerecht.

De arme, troosteloze vrouw woelt met het hoofd in haar kussen. Groote, brandende tranen vloeien over het vervallen gelaat. Er is nu niemand, die het ziet; nu mag zij wel schreien. De oude vrouw zou zich maar boos hebben gemaakt. Niemand? Ja, toch, Eén is er, die haar tranen ziet en er zich niet aan stoot; Eén, die ook naar de diepst gezonkenen de hand ter redding uitstrekt en die met Goddelijk mededoogen spreekt: „Ween niet. Mijn Bloed

reinigt van alle zonden, ook de uwe." Maar de vrouw kent hem niet. En zoo zij *iets* van Hem kent, zij is nu te zeer verbijsterd om er wat aan te hebben. Haar ziel is te zeer bezwaard door schuldbesef en wroeging, dan dat zij tot Hem den blik omhoog durft heffen.

„Kwam er maar een eind aan deze ellende,” zucht zij. „Kon ik maar sterven! O, Charlie, mijn lieveling, mijn kind! zoo ik u slechts éénmaal mocht wederzien en wist hoe het u ging. Ik nam dan willig afscheid van dit leven.”

Ten laatste komt echter ook voor haar de slaap, die als een stille vertrooster de vermoeide oogen sluit en haar althans een wijle het leed doet vergeten.

HOOFDSTUK XII.

Aan Hem gewijd.

Wij slaan een tiental jaren over en keeren tot Jozef terug. De tijd heeft hem van knaap tot man gerijpt. Hij heeft met gunstig gevolg het laatste examen voor predikant gedaan en hoopt weldra als opvolger van zijn beschermer

en weldoener den kansel te beklimmen. Hedenavond wordt hij thuis verwacht.

De stokoude Evangeliedienaar van het dal heeft zijn tachtigste levensjaar bereikt. Hij is in het ambt gebleven, totdat zijn pleegzoon het van hem kan overnemen. Maar nu is dan ook zijn tijd van rusten daar. Zijn levensavond neigt naar de eeuwige ruste, die overblijft voor het volk van God. Toch is hij, gelijk de psalm zegt, als een olijfboom in het huis des Heeren, nog vet en groen en draagt hij in zijn grijzen ouderdom nog vrucht. Hij heeft het pad van Gods geboden geloopt en is niet moede geworden. Straks zal hij opvaren met vleugelen als die eens arends, den eeuwigen morgen tegemoet. Dan zal van hem gelden, hetgeen in het boek van Daniël (12 : 3) geschreven staat: „De leeraars zullen blinken, als de glans des uitspansels, en die er velen rechtvaardigen, gelijk de sterren, altoos en eeuwiglijk.” Toch is hij dankbaar, dat hij hier op aarde ook nog eenige rust mag smaken en dat hij zijn werk mag overdragen aan jeugdiger kracht. Zooals hij daar nu in den ouden, lederen armstoel zit, het witte hoofd,

rustende tegen de hooge leuning, bestraald door het licht der lamp, gelijkt hij meer dan ooit op een grijzen aartsvader der oudheid.

De kamer is met bloemen versierd, want alles moet den zoon en opvolger een hartelijk welkom toeroepen, als hij straks voor de tweede maal in dit huis zijn intrek neemt; en nu voorgoed, als rechthebbende. De dominee zal bij hem blijven inwonen, aldus is afgesproken.

Ook het dal verbeidt in spanning het oogenblik, wanneer de jonge prediker in het ambt zal treden. Men koestert de hoogste verwachting. Jozef zelf heeft er zeer tegenop gezien om dominee te worden juist daar, waar men hem als vondeling kent. Hij dacht aan het woord van den Heiland: „Een profeet is niet ongeëerd, dan in zijn vaderland,” en die gedachte drukte hem. Doch zijn pleegvader heeft hem verzekerd, dat hij de achting en de liefde van het dal bezit en dat daar niemand is, die met geringschatting, uit de hoogte, op hem nederziet. Vertrouwend, eenvoudig en ootmoedig heeft hij daarop toegestemd, want is het niet de Heere zelf, die hem als bij de hand van den drempel van Zijn huis naar den

kansel heeft geleid? Aan dien God wil hij nu ook zijn leven wijden.

De oude leeraar is uit zijn armstoel opgestaan. Hij kijkt op de pendule. Het wordt tijd om zich gereed te houden. Onrustig begint hij in de kamer op en neer te loopen. Daar hoort hij een wagen aankomen. Twee ouderlingen zijn naar het station gereden om Jozef af te halen. Nu brengen zij hem thuis. Nog een oogenblik, en het rijtuig houdt stil voor de deur. De dominee gaat de kamer uit, de trap af. In het goed verlichte portaal blijft hij staan. Rebekka doet de voordeur open en een flinke mannengestalte treedt naarbinnen. De afgeleefde grijsaard breidt bevende de armen uit, maar de stevige armen van een krachtigen, jongen man omklemmen hem. 't Is als het wederzien van den ouden Jakob en zijn lang afwezigen lievelingszoon Jozef.

Eenige oogenblikken later bevinden zij zich in het studeervertrek. De ouderlingen, bescheiden als zij zijn, brengen het rijtuig naar huis. Later komen zij wel eens terug. Nu willen zij het genot des wederziens door hun aanwezigheid niet storen. Jozef knielt voor

den ouden man neder. En deze legt zijn handen zegenend op diens gebogen hoofd, terwijl hij plechtig spreekt: „Doch de Heere was met Jozef, en wendde zijn goedertierenheid tot hem. En wat hij deed, dat deed de Heere wel gedijen. Moge alzoo uw arbeid gezegend zijn in het dal, mijn zoon.”

„Amen!” zegt de jonge man zacht. „Ik wil mijn leven den Heere geven. Aan Hem ben ik gewijd.”

HOOFDSTUK XIII.

Ontferming in genade.

't Is de avond van de intree. Vanmorgen heeft de oude leeraar den nieuwen ingezegend tot zijn ambt met de tekstwoorden: „Weid Mijne lammeren — hoed Mijne schapen.” Thans is de gemeente voor de tweede maal op dezen dag verschenen in het Bedehuis. Het is er stampvol. Ook uit naburige plaatsen zijn menschen gekomen om den nieuwen prediker te hooren.

Daar stond Jozef op den kansel en ziet neder op de schare vóór hem. Zijn gelaat is zeer bleek. Het draagt een uitdrukking van heiligen ernst. Zijn oogen stralen van bezieling. Vlak voor hem zit de grijze leeraar, in wiens plaats hij voortaan treden zal. Hij heeft tot tekst gekozen psalm 84 vers 11: „Want één dag in Uw voorhoven is beter dan duizend elders; ik koos liever aan den dorpel in het huis mijns Gods te wezen, dan lang te wonen in de tenten der goddeloosheid.”

Onwillekeurig glijdt zijn blik over de hoofden heen naar het in half duister gehulde kerkportaal. Wat er in zijn ziel omgaat? Hij ziet op dien dorpel een zuigeling nederliggen. Een zwakke kreet treft zijn oor. Het lam wordt gevonden. Het wordt een dorpelwachter in het huis des Heeren. Hij herdenkt deze feiten. Met bewogen hart en bedauwde oogen staat hij stil bij de geschiedenis zijner kindsche jaren. Hij brengt zijn naam in herinnering, dien naam, welken hij gedragen heeft van die stonde af aan, waarop hij door sterke armen werd opgenomen van den dorpel. Thans acht hij dien naam een eere.

Maar wat houdt op éénmaal zijn blik als vastgenageld aan één punt? Als in een gezicht aanschouwt hij daar — in het portaal — een bleeke schim. Twee groote, holle oogen schitteren hem tegen met hungerigen, begeerigen blik uit een ijzig, wit gelaat. Dat gelaat is omgeven door een donkere kap. En het schijnt, alsof die oogen hoe langer hoe grooter worden, naarmate zij dichter bij komen. Want de gedaante schuift zachtjes aan nader met onhoorbaren, zwevenden tred. Haár blik ook blijft als betooverd aan den zijnen gehecht.

Doch Jozef spreekt door, spreekt over de groote, ontfermende liefde van God, die hem, zwak en hulpeloos kind, heeft geleid op den weg des Heils. „Ontferming en genade”

Op het oogenblik, dat hij deze woorden uitspreekt, klinkt een doordringende gil door de kerk. Een zware slag wordt gehoord en de gestalte, welke Jozef heeft aanschouwd, ligt ter aarde nedergestort. En immer herhaalt zij die woorden: „Ontferming, genade!”

Er ontstaat een groote beweging onder de schare. Om de stilte te herstellen, geeft de predikant een psalmvers op om te zingen.

Onderwijl hebben een paar mannen de vrouw opgenomen en, door den koster voorgegaan, brengen zij haar naar de consistoriekamer, in de pastorie. Niemand heeft de eigenlijke toedracht der zaak begrepen. Men heeft ook die vrouw, welke zich achter den pilaar verborgen had gehouden, niet opgemerkt. Alleen Jozef heeft haar van den kansel af kunnen zien. Deze heeft thans het laatste deel van zijn rede bereikt. De dienst loopt ten einde. Zoo spoedig als hij maar kan, haast hij zich, door den kerkeraad gevolgd, naar huis, want het geval heeft hem zeer aangegrepen; men kan zien, dat hij er door geschokt is. Een onverklaarbaar gevoel maakt zich van hem meester, steeds krachtiger.

Als zij de consistoriekamer binnentreden, ligt de vrouw nog uitgestrekt op twee stoelen, met marmerbleek gelaat, gesloten oogen en vertrokken mond. Zij is bewusteloos.

„Brenge haar naar mijn kamer,” verzocht de oude dominee. „Er staat daar een canapé en Rebekka wil wel voor de ongelukkige zorgen.”

Dit verzoek is zoo goed als een bevel.

Voorzichtig wordt de vrouw overgedragen. Jozef kan zijn oog maar niet afwenden van dat pijnlijk verwrongen, bleeke gelaat met die lange wimpers aan de gesloten oogleden. 't Is alsof het zijn eigen gelaat weerkaatst, maar pijnlijker en somberder. Een angstig gevoel grijpt hem aan. Als zij bijkomt, wil hij gaarne de eerste zijn, dien zij ziet. Hij heeft daar zijn reden voor. Terwijl de anderen zich naar de huiskamer begeven, waar de feestmaaltijd hen wacht, draait hij de lamp wat lager en buigt zich over de vrouw heen. Hij bespiedt haar gelaat, trek voor trek, lijn voor lijn. De kap is haar van het hoofd gegleden en het haar, nu losgeraakt uit de vlecht, golft los om haar heen. Het is geheel grijs. Wat moet zij eens schoon zijn geweest, in den bloeitijd haars levens! Maar wat heeft ook het lijden dit gelaat doorploegd! De verwoesting, aangericht in haar ziel, is te lezen op het gelaat. Als bij ingeving legt de jonge man zijn vingers op de magere, doorschijnende hand, die slap afhangt. Het is alsof een elektrische schok de vrouw nu door de leden vaart. De moede, groote oogen gaan open en staren in de blauwe oogen, die op

haar nederzien. Diezelfde oogen hebben haar eerder aangezien, onschuldig en onwetend, met een lach er in. Toen is zij hun blik ontvloten.

„Ontferming, genade!” lispelt zij op matten toon. Haar geest vat den draad weer op, waar zij dien heeft laten glijpen, toen het bewustzijn haar ontvlood.

„Ja, ontferming en genade,” herhaalt de jonge predikant.

„Charlie, mijn lieveling,” fluistert de zwakke stem.

„Ik ben Jozef, Jozef.... de.... Dorpelwachter,” zegt de predikant, klem leggend op het laatste woord. „En wie zijt.... gij?”

„Ik ben.... uw.... moeder. Ontferming en genade!”

HOOFDSTUK XIV.

Medegewerkt ten goede. — Tot rust gekomen.

Vier weken zijn voorbijgegaan. Op de logeerkamer, grenzende aan die van haar zoon, ligt de moeder op een sneeuw wit bed. Zij is zeer ziek geweest. Dagen en weken

heeft ze in ijlende koortsen gelegen, niet wetende waar zij was en niemand kennende. Rebekka heeft haar zorgvuldig opgepast. En Jozef heeft bijna dag en nacht aan haar ziekbed gezeten. Zij heeft hem echter niet meer herkend. Maar in haar ijlen heeft hij heel haar geschiedenis vernomen.

Thans is zij bij kennis. Zij kan maar niet gelooven, dat die groote, knappe man haar zoon is, haar kindje dat ze koesterde aan haar hart en welks handje opkroop naar haar hals. Hij heeft het haar gezegd. Duidelijk heeft hij het haar aan het verstand gebracht. En hij heeft haar gesproken van de liefde Gods, die de liefde eener moeder te boven gaat; van God, die gezegd heeft: „Ofschoon deze vergête, zoo zal Ik toch u niet vergeten!”

Die woorden zijn aan Jozef bevestigd geworden. Hij heeft de magere handen tusschen de zijne genomen en haar van zijn liefde en vergiffenis verzekerd. Zij deed het immers in wanhoop. En zij heeft hem alles verhaald, al den strijd dier lange jaren, al haar angst en al haar wanhoop. Jozef heeft geluisterd en zijn hart vloeit over van deernis en ontferming met

die vrouw, welke zich toch zoo wreed aan zijn kindsheid vergreep, maar die — *zijn moeder* is! Niets verbreekt dien band!

't Is zomeravond. De zon zinkt weg in 't westen. Jozef heeft, na eenige uren afwezigheid voor ambtsplichten, zijn plaats naast het ziekbed hernomen. Hij legt de koele hand op het klamme voorhoofd en veegt voorzichtig eenige zweetdruppels weg, die haar langs de slapen parelen.

„Lieve moeder,” zegt hij teeder, „er staat in Gods Woord, dat Hij alle dingen doet medewerken ten goede dengenen, die God liefhebben. Wij zien dit gewoonlijk eerst, als de dingen geschied zijn. Gij ziet het ook aan mij. Tob nu niet meer over het verledene. Gij hebt uw wensch vervuld gekregen. Gij begeerdt mij nog éénmaal, maar één keer, weder te zien. Gij wildet weten, wat er van mij geworden was. En nu ziet gij mij. Eens lag mijn hoofdje in uw arm en aan uw hart. Leg nu dat moede hoofd in de sterke armen van uw zoon. Vlij u neder aan het liefdevolle, medelijdende hart van Jezus, die gezegd heeft: Komt herwaarts tot Mij, allen, die vermoeid

en belast zijt, en Ik zal u rust geven. Beproof het bij Hem. Als aardsche liefde zoo veel omvattend is, dat zij alles kan vergeven, hoe groot en sterk moet dan niet de liefde zijn van Hem, die voor ons aan het kruis stierf. Hij, de liefdevolle Heiland, roept *sondaars* tot zich. Leg uw last op Hem. Hij zegt: Zie op Mij, en leef."

En dan herhaalt Jozef met zachte, duidelijke stem de versregels:

„Ik hoorde Jezus' liefdestem:
 Kom tot Mij, gij die dorst;
 leg neer, vermoeide ziel, leg neer
 uw hoofd aan Mijne borst.
 Zooals ik was — vermoeid, „belaan —
 kwam ik op Jezus' stem
 en heb met blijden dank ontwaard,
 wat rust er is bij Hem."

„wat rust er is bij Hem," herhaalt de kranke met zwakke stem.

„Ja, maar in het geloof dat wij vergeving van zonden hebben ontvangen. Dat is het geneesmiddel, waarmede de groote Medicijnmeester de ziel geneest."

Dagen en weken gaan voorbij. Esthers krachten nemen af. De dokter heeft aan Jozef gezegd, dat zijn moeder nog maar weinige dagen kan leven. In die dagen, nu het uurwerk van haar leven snel verloopt, bidt Jozef veel. Hij worstelt om het behoud van haar ziel. Zooals de kranken tot Jezus werden uitgedragen tijdens zijn omwandeling op aarde, zoo draagt ook Jozef zijn moeder op de vleugelen des gebeds uit naar den Heere. En zijn gebed wordt verhoord.

In een van die betere oogenblikken, waarin de levensvlam nog even helder opflikkert, vertelt zij hem haar geheele geschiedenis. Toen zij bemerkte, dat haar gezondheid haar begaf, was het verlangen naar haar kind weder sterk en overweldigend bij haar ontwaakt. Inwendige honger had haar krachten verteerd. Nu zij het eind voelde naderen, wilde zij alles trotseeren. Zij begaf zich op weg en zwierf dagen en dagen lang rond om de plek terug te vinden, waar zij haar Charlie achtergelaten had. En zie, juist als op dien eersten avond, brandde er weder licht in de kerk en stroomde uit over de graven en

de zerken, er omheen. Zonder goed te weten wat zij deed, sloop zij naarbinnen. En toen haar voet den drempel overschreed, waarop zij eenmaal haar kind had nedergelegd, toen klonk daar een stem haar tegen, gelijk zij zich altijd verbeeldde in den droom, en die stem verhaalde haar misdaad. En het was haar eigen zoon, aan wien die stem toebehoorde. Onwetend had hij zelf de pijl afgeschoten, die haar het hart doorboorde. Toen hadden haar de krachten begeven. Zij had gezien, gehoord, begrepen. Bewusteloos was zij neergezonken.

Jozefs moeder rust in een nieuw graf, dat haar zoon heeft laten delven. In den steen, dien hij er op liet leggen, staat gebeiteld:

ESTHER.

Mij is barmhartigheid geschied.

Ja, haar is barmhartigheid geschied van God en menschen. In haar laatste ure kwam haar gefolterde ziel tot rust, kwam zij tot het kruis van Golgotha als den eenigen weg, die tot God leidt. De groote Hoogepriester bracht in Zijn oneindige zondaarsliefde dit moede,

zwaar beladen hart tot rust, alvorens zij tot de rust des grafs inging. Zij wist niet veel, zij bezat weinig kennis, maar dit eene wist zij met volkomen zekerheid, dat hare zonden, die vele waren, haar vergeven waren om Jezus' wil. En toen haar zoon haar de gebroken oogen sloot, toen dankte hij God voor de onuitsprekelijke ontferming en genade, haar betoond.

HOOFDSTUK XV.

Besluit.

Een jaar na den dood zijner moeder drukte Jozef ook de oogen van zijn pleegvader dicht. Zij hadden hem alleen gelaten.

Af en toe had hij in de verlopen jaren naar Amerika, aan boer Hijmans geschreven. Ook had hij nu en dan bericht terug ontvangen. Het ging zijn pleegouders daar goed. Op zekeren tijd meldden zij, dat zij aan terugkeeren dachten. Zij wilden de oude plaats, als het kon, terugkooopen en dan zich weder vestigen in het dal. Dat was een heerlijke

tijding voor den jongen predikant. Zijn hart sprong op van blijdschap bij dit nieuws. En het geheele dal nam deel in die vreugde. Iedereen beijverde zich om Hijmans een feestelijken wederkeer te bereiden.

Op een schoonen, zonnigen Meimorgen kwamen de Hijmansen aan. Wat vonden zij veel veranderd. Jozef, dien zij als twaalfjarigen knaap verlaten hadden, zagen zij terug als predikant van het dal. En op het kerkhof wees een witte zuil de plek aan, waar de oude dominee den dag der opstanding verbeidde. Met hem waren nog anderen in deze jaren weggenomen.

De boerderij werd teruggekocht en daarna opgeknapt en verbouwd. Jozef zorgde voor alles, hij hield een wakend oog op het geheele werk. Met muziek en vlaggen werd de oude bewoner nu het huis weer binnen geleid. Een paar van zijn kinderen had hij gehuwd in Amerika achtergelaten. Maar de kleine Betsy, eenmaal Jozefs liefste speelnoote, was mee teruggekeerd. Zij was nu een jongedochter van even twintig jaren. Toen Jozef haar zag, begreep hij, dat het allerverstandigste wat hij doen kon, zou zijn, haar tot vrouw te vragen. Zoo werd

Betsy meesteres in de pastorie en de pleegouders van vroeger werden nu Jozefs behuouders.

„Zoo wie zoodanig een kindeke ontvangt in Mijnen naam, die ontvangt Mij,” heeft de Heiland gezegd. Boer Hijmans beweert, dat die belofte is vervuld geworden in de geschiedenis van Jozef, den kleinen Dorpelwachter. Hij heeft dezen, toen hij jong was, te eten gegeven. Thans deelt het pleegkind van weleer aan hem, den pleegvader, de woorden des Levens mede.

